

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Самостійна робота студентів (СРС) – це основна форма організації навчання, яка включає різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності, яка здійснюється на аудиторних та позааудиторних заняттях з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей студентів під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі.

Метою ж СРС є не тільки формування у студентів умінь самостійно поповнювати свої знання та вільно орієнтуватися у потоці наукової інформації, а й формування активності та самостійності як необхідної умови для подальшого самонавчання та участі у науково-дослідницькій діяльності.

Розглянемо форми організації самостійної роботи студентів у вищій школі, які передбачає кредитно-модульна система.

Кредитно-модульна система навчання передбачає такі ж, як і у традиційній системі навчання – аудиторна та позааудиторна робота. Але при цьому кредитно-модульна система навчання більше часу відводить на позааудиторну навчальну діяльність студентів, а саме – на самостійну навчальну діяльність студентів, при чому без участі викладача.

Самостійна навчальна діяльність має місце і в аудиторній навчальній діяльності, хоча вона відбувається під керівництвом викладача. Так, наприклад, дослідник А. Фурман запропонував проблемно-модульну організацію вивчення матеріалу, який відводиться на самостійне вивчення. Кожний навчальний модуль, незалежно від кількості годин, має диференціюватися на три типи завдань з самостійної роботи – науково-інформаційний, науково-проектний та світоглядно-рефлексивний.

Науково-інформаційні завдання покликані висвітлити прогресивні способи добування й використання теоретичних знань з конкретної проблемної теми курсу. Головна мета такого типу СРС – це виявлення та доведення фундаментальних залежностей, що організуються в розумовій діяльності людини у вигляді теорій, законів, понять, наукових фактів.

Науково-проектні завдання спрямовано на розкриття нормотворчої функції, подання наукової інформації у прийнятих соціальних формах-взірцях, це – інструкції, програми, методики, технології, правила. Мета цього типу завдань СРС – залучення студентів до соціального нормотворення, навчання їх теорії і практики наукового проектування.

Світоглядно-рефлексивні завдання представляють з себе засіб, за допомогою якого відбувається розширення світобачення студентів, прискорення їх духовного розвитку та виявлення шляхів громадського і професійного самоствердження. Метою даного типу СРС є ціннісно-естетичне наповнення та розгортання процесів критичної і творчої рефлексії здобутого, збагачення чуттєво-естетичної сфери та моральне зростання у довірливих взаємостосунках з викладачем.

Але не треба забувати, що для того, щоб процес розвивальної взаємодії під керівництвом викладачів, для студентів став довершеним, необхідно пропорційно розподілити програмний зміст кожного навчального модуля на сім етапів: установчо-мотиваційний; теоретико-пошуковий; консультативно-смісловий; соціально-адаптивний; системно-довідковий; корекційно-рефлексивний; культурно-підсумковий. Ці етапи мають місце і в інших формах організації навчання, а саме: семінарах, навчальних конференціях, навчальних симпозиумах, диспутах тощо.

Усі вище вказані постмодерні форми навчання містять у собі самостійну роботу студентів під керівництвом викладача, метою якої є закріплення засвоєних на лекції знань, умінь та навичок, а також активізації науково-дослідної роботи студентства, що повинно сприяти більш ґрунтовному засвоєнню достатньо доступного матеріалу і додаткової інформації, а також виконання творчих робіт. Кожна форма організації СРС в навчальному процесі пов'язана з необхідними методами навчання. Форми навчання та методи тісно пов'язані між собою, але існує й різниця, тому що форми навчання відображають організаційний бік навчально-виховного процесу, а методи – процесуальні й методичні.

Треба зауважити, що методи навчання являють собою систему цілеспрямованих дій викладача, які:

- організовують пізнавальну та практичну діяльність студентів;

- спрямовують студентів на засвоєння знань і формування необхідних умінь, навичок та на загальний розвиток;

- спонукають студентів до засвоєння необхідних знань, формування вмінь, навичок, фізичного, розумового й морального розвитку та розвитку емоційно-вольової сфери, мислення, уваги, пам'яті.

Зміст самостійної роботи з дисципліни складає:

1. Підготовка до практичних занять.
2. Самостійне опрацювання тем навчального курсу.
3. Написання рефератів.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ» ТА ПИТАННЯ, ЩО САМОСТІЙНО ВИВЧАЮТЬСЯ

Змістовий модуль I. Психологічні основи віктимної поведінки особистості

Тема 1. Віктимологія як наука

Завдання: скласти словник основних понять віктимології.

Тема 2. Зміст і форми віктимної поведінки особистості

Завдання: підготувати реферат з теми «Форми прояву та етапи розвитку віктимної поведінки. Особливості міжособистісної взаємодії осіб схильних до віктимної поведінки».

Тема 3. Самосвідомість особистості

Завдання: підготувати презентацію з тем «Структура самосвідомості та «Я-концепції» особистості».

Тема 4. Захисні механізми особистості

Завдання: підготувати доповідь з теми «Емоційні, когнітивні і поведінкові особливості віктимної поведінки особистості крізь призму захисних механізмів».

Тема 5. Чинники віктимної поведінки особистості

Завдання: підготувати огляд основних теоретичних підходів до пояснення чинників віктимної поведінки.

Тема 6. Жертва злочинних посягань

Завдання: підготувати презентацію з теми «Класифікація і типологія жертв злочинних посягань».

Змістовий модуль II. Діяльність психолога з надання психологічної допомоги особистості з віктимною поведінкою

Тема 7. Психологічна діагностика особистості з віктимною поведінкою

Завдання: підібрати банк методів психологічної діагностики змісту і проявів віктимної поведінки особистості.

Тема 8. Психологічні умови профілактики і корекції віктимної поведінки

Завдання: підібрати оптимальні форми і методи профілактики і корекції віктимної поведінки особистості.

Тема 9. Теоретичні і практичні аспекти тренінгу самопізнання та саморозвитку

Завдання: розробити програму тренінгу самопізнання і саморозвитку, яка розрахована на 6 годин.

Тема 10. Засоби самовдосконалення особистості

Завдання: підготувати презентацію різноманітних засобів самовдосконалення особистості.

Рекомендована література

Основна:

1. Віктимологія : навч. посіб. / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська [та ін.] ; за заг. ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2017. 308 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0054521.pdf>
2. Клопота Є. А. Тренінг самопізнання та саморозвитку: навч. посіб. під грифом МОН України. Запоріжжя: ЗНУ, 2013. 208 с.
3. Мухіна Г. В. Юридична психологія : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ : Дакор, 2019. 236 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi73/0054156.pdf>.
4. Свідоме і несвідоме у груповій взаємодії : монографія / П. П. Горностай, О. Л. Коробанова, О. Т. Плетка та ін. ; за наук. ред. П. П. Горностая. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 244 с.
5. Теслик Н. М. Віктимологія : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2021. 71 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0054520.pdf>
6. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 250 с.
7. Христук О. Л. Психологія девіантної поведінки : навч.-метод. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2014. 192 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0054489.pdf>.

Додаткова:

8. Victim Mentality: Definition, Causes, and Ways to Cope By Arlin Cuncic, MAUpdated on April 04, 2023 <https://www.verywellmind.com/what-is-a-victim-mentality-5120615>
9. Варій М. Й. Психологія особистості : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 592 с. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/TSUL/0007136.pdf>.
10. Віктимологія та агресологія : навч. посіб. / за ред. : Н. Ю. Волянчук, Г. В. Ложкіна. Київ ; Рівне : Принт Хауз, 2010. 256 с.
11. Гуменюк О. Є. Психологія Я-концепції: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2002. 186 с.
12. Калюжна Є. М. Тренінг самоефективності особистості: практичний інструментарій для психологів, коучів, тренерів. Київ: ПК ДСЗУ, 2020. 248 с.
13. Кузікова С. Б. К Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці: монографія. Суми: СумДПУ, 2020. 324 с.
14. Методичні матеріали та завдання до практичних занять з навчальної дисципліни «Віктимологія» / уклад.: К. Д. Кулик, Н. В. Сметаніна. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 83 с. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi74/0054523.pdf>
15. Петрунько О., Паціора Г. Особливості віктимної поведінки молоді. Вчені записки Університету «Крок». Серія: Економіка. 2023. № 2(70). С. 159–165. URL: <http://files.znu.edu.ua/files/2021/Krok/Krok2023n2/159.pdf>.
16. Святенко Ю. О. Тренінг особистісного зростання: навч.-метод. посіб. Київ: Слово, 2017. 112 с.
17. Терлецька Л. Г. Психологія здоров'я особистості: тренінг психосинтезу: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2017. 112 с.
18. Чуйко О., Клібайс Т. Соціально-психологічні аспекти адаптивних можливостей та віктимної поведінки студентської молоді. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціальна робота. 2020. № 1. С. 23–26.

Інформаційні ресурси:

1. Психологічний сайт. URL: [www. http://psylib.org.ua/](http://psylib.org.ua/) (дата звернення: 21.09.2021).
2. Бібліотека українських підручників. URL: <http://pidruchniki.ws> (дата звернення: 20.09.2021).
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. URL: www.dnpb.gov.ua (дата звернення: 25.09.2021).

4. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 28.09.2021).